

ФОЛЬКЛОРІЗМИ ЯК МАРКЕРИ РОЗМОВНОСТІ В МОВОСТИЛІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ (на матеріалі повісті „В неділю рано зілля копала...”)

Наталія Шатілова. Фольклоризми як маркери розмовності в мовостилі Ольги Кобилянської (на матеріалі повісті „В неділю рано зілля копала...”).

У статті розкрито фольклорні джерела повісті О. Кобилянської „В неділю рано зілля копала” та вплив народнописаних традицій на добір письменницею мовно-виражальних засобів для змалювання відомого сюжету. З-поміж фольклоризмів виокремлено колірні епітети, зменшено-пестливі форми, апозитивні конструкції, словесні парні комплекси, традиційні порівняння та звертання.

Ключові слова: Ольга Кобилянська, ідіостиль, усна народна творчість, фольклоризм, літературно-фольклорні взаємини.

Наталья Шатилова. Фольклоризмы как маркеры разговорности в идиостиле Ольги Кобилянской (на материале повести „В воскресенье рано зелье копала”).

В статье раскрыты фольклорные источники повести О. Кобилянской „В воскресенье рано зелье копала” и влияние народных песенных традиций на отбор писательницей речевых средств изображения известного сюжета. Среди фольклоризмов выделены цветочные эпитеты, уменьшено-ласкательные формы, аппозитивные конструкции, словесные парные комплексы, традиционные сравнения и обращения.

Ключевые слова: Ольга Кобилянская, идиостиль, устное народное творчество, фольклоризм, литературно-фольклорные взаимоотношения.

Nataliya Shatilova. Folklorizms as markers of the colloquiality in Olga Kobylanska's idiosstyle (on material of story „On sunday early dug potion”).

The article exposes the folklore sources of story „On Sunday early dug potion” and influence of folk song traditions on a selection by the authoress of language expressive means for the image of the known plot. Among folklorizms an author distinguished color epithets, diminished-tender forms, appositive constructions, verbal pair complexes, traditional comparisons and appeals.

Key words: Olga Kobylanska, idiosstyle, verbal folk work, folklorizm, literary-folklore mutual relations.

Мова фольклору, як відомо, – невичерпне джерело художньої образності, адже в ній віками відібрано і закарбовано все краще, притаманне мові кожної нації. Вона відображає колективне світобачення народу, спільне і найважливіше з погляду інтелектуально-моральних, емоційних оцінок та передає його відшліфованими усталеними виражальними засобами [11, с. 136].

Між мовою усної народної творчості та мовою художньої літератури простежуємо тісний зв'язок, це засвідчують численні фольклорні елементи, що їх вплітають письменники в художню тканину своїх творів. Серед майстрів українського художнього слова важко відшукати таких, хто б у своїй творчій праці не звертався до безцінних фольклорних надбань. Оцінюючи доробок українських митців Буковини, Леся Українка зазначала, що „єдиними зразками для народних буковинських письменників була довший час тільки чудна буковинська природа та народна поезія” [12, с. 63].

Дослідження фольклорно-літературних взаємин має давню традицію. Питання співвідношення фольклору та літератури, вплив фольклору на літературну творчість, входження фольклорних елементів в авторський текст цікавили свого часу багатьох учених (О. Потебня, М. Драгоманов, І. Франко, М. Грушевський, І. Білодід, В. Ващенко, В. Бойко, О. Вертій, П. Будівський, С. Єрмоленко, А. Поповський, С. Росовецький та ін.). Взаємодія фольклорної народної традиції з індивідуальною творчістю, дослідження усного колективного та писемного індивідуального не втрачає своєї актуальності й досі. Рівень засвоєння і опрацювання усної творчості свого народу, на наше переконання, є одним із чинників формування ідіостилу письменника, який ґрунтується на специфічному поєднанні авторських елементів із традиційними. Тому актуальним постає вивчення мови фольклору з огляду на її значення для мовотворчості окремого представника мистецтва слова.

У сучасній науковій парадигмі фольклорні елементи не отримали чіткої дефініції. У літературознавстві їх наявність у художньому тексті детермінують як *фольклоризм*, що

проявляється на різних функціональних зрізах: через сюжетне запозичення, уведення в текст окремих фольклорних мотивів чи образів, символічне переосмислення фольклорних міфологічних першоелементів [10, с. 699]. У лінгвістиці статус фольклоризму, його дефініції та різновиди залишаються дискусійним питанням. В енциклопедичному виданні „Українська мова” знаходимо словникову статтю „Фольклоризм”, однак автори не подають визначення поняття, направляючи читача до іншої словникової статті „Мова фольклору”, автор якої вказує, що „мова фольклору – джерело фольклоризму в сучасній літературній мові, за яким, зокрема, визначаються традиційні та новаторські тенденції у розвитку мовно-стилістичних засобів” [5, с. 353]. У „Короткому тлумачному словнику лінгвістичних термінів” [4] поняття фольклоризму взагалі відсутнє в алфавітному покажчику термінів. Показовою для українського мовознавства в цьому напрямку вважаємо монографію С. Єрмоленко „Фольклор і літературна мова” [3], у якому дослідниця наповнила поняття фольклоризму власне лінгвістичним змістом та запропонувала розрізняти загальне поняття *фольклоризми*, тобто створені за фольклорними зразками словотвірні, фразеологічні, синтаксичні одиниці, які виконують певні функції в різних жанрах художнього стилю, та *макрофольклоризми* – твори, що фактично становлять різновиди народнописаних текстів. В. Калашник вказує на те, що авторська концепція фольклоризму у взаємозв'язках із народним світосприйняттям і системою мовних засобів його вираження спонукає до виникнення фольклорних елементів у літературній мові, особливо мові художньої літератури [6, с. 434].

Отже, фольклоризмами називаємо зафіксовані в літературному творі слова та конструкції, які мають системний характер і побудовані автором за традиційними для фольклорно-пісенного стилю зразками в усій різноманітності їх форм та з врахуванням індивідуальності письменника у доборі тих чи тих мовних засобів. Потужний фольклорний струмінь в українському письменстві кінця XIX – початку XX ст. дає багатий матеріал як для загальнотеоретичного висвітлення цього явища, так і для аналізу особливостей мови окремого твору.

Мета нашої розвідки – виявити фольклоризми в мові повісті „В неділю рано зілля копала...” нашої славетної землячки Ольги Кобилянської (1863 – 1942), яка стала феноменом української літератури і якій сучасне літературознавство справедливо відводить одне з найбільш почесних місць серед українських авторів-модерністів, чиї художні здобутки засвідчили європейський рівень української літератури кінця XIX – початку XX століть. Її називають пишною трояндою в саду української літератури за неповторну шляхетну жіночність у художньому змалюванні дійсності, „правдиву, високохудожню, пройняту любов'ю до людей літературу” [9, с. 218].

В різних аспектах творча спадщина письменниці досліджена в працях багатьох літературознавців (О. Бабишкін, З. Гузар, В. Вознюк, Демченко І, І. Денисюк, М. Комишанченко, А. Коржупова, В. Лесин, Б. Мельничук, Ф. Погребенник, Н. Томашук та ін.) та мовознавців (Н. Бабич, Н. Гуйванюк, М. Лесюк, К. Лук'янюк, І. Матвіяс, В. Прокопенко, Ю. Скиба, М. Станівський, Л. Ткач, З. Франко та ін.), а також у багатьох доповідях учасників наукових конференцій, присвячених нашій славетній землячці, що проходили в Чернівецькому університеті. За твердженням Н. Гуйванюк, „мова творів Ольги Кобилянської є надійним джерелом для вивчення основних словесно-граматичних форм і синтаксичних побудов, властивих розмовному мовленню буковинців – невід'ємної частини українського етносу” [1, с. 14].

Звернення письменниці до народнопоетичних джерел має біографічні витоки. У родині Кобилянських шанували і любили народну пісню, казку, легенду, а в становленні дівчини саме як української письменниці та патріотки значна роль належить батькові. Зростаючи в німецько-польсько-румунському оточенні, вона зуміла вберегти свою національну сутність, згадуючи згодом в автобіографії: „Коли б не любов батька до рідного слова, до свого народу, своєї пісні, знання рідної мови, що все-таки панувало в хаті, крім польської, а далі і німецької, було би з часом, може, й зайняло останнє місце” [8]. Закінчивши лише чотирикласну початкову німецьку школу, а відтак постійно прагнучи до самоосвіти, письменниця цікавилась українським фольклором. Звернути увагу „на народні пісні, їх багатство і свіжість” її спонукав болгарський письменник Петко Тодоров, зорієнтувавши на вивчення народної поезії, на освоєння її скарбів у художній творчості. Ці знання О. Кобилянська майстерно використала в письменницькій діяльності, адже для своїх реалістичних творів пильно збирала матеріал з самого життя, з особистого досвіду та народної творчості.

Повість „В неділю рано зілля копала...” (1908 р.) називають однією з найвидатніших у доробку письменниці, вона пронизана глибоким ліризмом і, за нашими спостереженнями, багатьма фольклоризмами. Відомо, що твір написаний за мотивами знаменитої української народної пісні „Ой не ходи, Грицю...” про тяжкий гріх зради і неминуче покарання за це, про юнака, який покохав двох дівчат і помер перед самим весіллям від трунку.

Зазначена вище народна пісня – це „незбагнений феномен, який інтригує письменників і літературознавців, майже, 200 років” [2, с. 69]. Історія легендарної піснярки XVII ст. Марусі Чурай та її найвідоміший твір „Ой не ходи, Грицю...” лягли в основу багатьох різножанрових творів української літератури в авторських інтерпретаціях: балади – „Чарівниця” Л. Боровиковського, „Коло гаю в чистім полі” Т. Шевченка, „Розмай” С. Руданського; драми – „Чари” К. Тополі, „Маруся Чурай” Г. Бораковського, „Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці” М. Старицького; драматичні поеми – „Чураївна” В. Самійленка, „Марина Чурай” І. Хоменка, „Дівчина з легенди” Л. Забашти; віршований роман „Маруся Чурай” Ліни Костенко.

Звернення О. Кобилянської до відомого сюжету зумовила однойменна театральна вистава за драмою М. Старицького „Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці”. Мотив і образність легендарної пісні Марусі Чурай наштотували її на створення романтичної повісті про кохання і зраду у власній інтерпретації фольклорного сюжету – на поетичному романтичному тлі карпатських краєвидів вона колоритно зобразила життя двох народів – українських гуцулів і циган, їхні світосприйняття та звичаї.

Образна і мовностилістична система повісті О. Кобилянської „В неділю рано зілля копала” багата і оригінальна. За нашими спостереженнями, її текст насичений фольклорними виражальними засобами, зокрема в атрибутивній сфері. До елементів народнопісенної традиції в досліджуваному творі належать художні означення, що функціонують у мові фольклору як традиційні епітети. Народна творчість для освоєння дійсності виробила свої загальновідомі атрибути, точні оцінки, що їх трактують як постійні. Продуктивними у цьому аспекті у письменниці є фольклорно марковані колірні епітети *білий, чорний, червоний*, як-от: *білолиця дівчина, біла стежина, чорні брови, чорні очі, чорний вус, чорні хмари, червоні маки*, напр.: *Гриць незабавки жениться, піде на своє; а його молода, добра білолиця дівчина, заможна, обіцяла йому, що візьмуть його, старого, до себе* (7, с. 285); *Іде Тетяна не своїм кроком то вгору, то в долину білою стежиною* (7, с. 283); *На нього дивляться чорні очі з-під лукуватих зчудованих брів, горять коло лиця червоні маки, дрижать в ушах золоті півмісячки, цвітуть любі уста* (7, с. 203). Такі колірні означення акумулюють оцінність народних характеристик як складників фольклорної картини світу.

Характерною ознакою народнопісенної мови є функціонування епітетів у формі прикладок, що, за С. Єрмоленко, „утворюють словесні комплекси, близькі до парних дієслівних та іменникових формул” [3, с. 85]. Експресивне навантаження у мові повісті несуть близькі за значенням пари слів, почерпнуті із фольклорної мови чи створені за їх зразком, зокрема: іменникові: *батько-мати, хліб-сіль, братик-місяць*, напр.: *Може, здибає батька-матір, розвідається тепер про них, може, кого хоч одного з своїх тодішніх людей побачить, зустріне* (7, с. 157); *Як не віднайшла досі батька-матері, дитини, ба навіть і чоловіка-ворога та інших людей – відтепер не найде, і їй вже байдуже* (7, с. 159); *Не гнівши ти бога, покидаючи так легко хліб-сіль, прив'язаних до себе людей і дитину?* (7, с. 157); *Місяць всьому свідок; братик-місяць, що нас ніколи не покидає* (7, с. 145); дієслівні: *благав-молив, говорила-промовляла, любив-голубив*, напр.: *Спіть, люди! – благав-молив. – Спи, Раду. Адить, все закаменіло* (7, с. 145); – *Носи їх, доньцю, і не скидай ніколи. – говорила-примовляла Мавра поважно, вкладаючи їх дитині в уха* (7, с. 163); – *О, Мавро! – визойкнула Тетяна. – Любив-голубив, цілував, прирікав, Мавро, ще недавно, ще недавно тут ось в лісі* (7, с. 273); прислівникові: *далеко-широко, тужно-сумно*, напр.: *Я – одна на всю гору, на весь ліс, на всю самоту, далеко-широко одна та й одна* (7, с. 211); *Мавро! – зойкнуло зараз тужно-сумно його молоде серце і свідомо забажало любові* (7, с. 262).

Постійне творення складних слів – іменників, дієслів, прислівників – є однією з виразних ознак фольклорної мови. Їх фольклорне походження у повісті О. Кобилянської підсилюють: а) синонімічні структури, семантично зближені компоненти яких утворюють типові фольклорні образи, напр.: *Та тут і розсмівається Мавра страшним божевільним сміхом, яким не сміявся ніхто в тій Самітній оселі-хатині* (7, с. 176); *А горя зазнавати, біди-злиднів шукати – не таким, як ти, дитинко* (7, с. 187); *Цілий свій вік за свою дитину молилася, людям добро чинила, / ... / – а*

прийшлося вкінці – від **смутку-горя** зберегти не встигли (7, с. 279); Праворуч **яр-пропасть** з шумливим потоком, з лівої Чабаниця (7, с. 178); – От що, **чарівниця-відьма**, – додав, – сама ти справедлива (7, с. 271); б) прикладкові сполуки із вказівкою на додаткову характеристику особи, як-от: Був то старий Андронаті і його вірний товариш **музикант-цимбаліст**, що ніколи з ним не розлучався (7, с. 146); До того ж, увійде дедалі і Тетянка в дівочі літа, зачнуть поважні люди навідуватися до її хати, а тут живе в неї **циганка-ворожка** (7, с. 159); Заживши отак на Чабаниці, над яром, в колибі, вона все буде навідуватися до **господині-мамки** і Тетянки (7, с. 159); А колибі і байдуже було про стежку, що могла іноді і непрошеного для неї **гостя-мандрівника** впровадити до неї (7, с. 162); **Товариші-хлопці** походжують, утираючи сльози (7, с. 288); в) метафоризоване вживання парних сполук із порівняльною семантикою, як-от: Сама вже не знає, на кого ще жде, і через те мов заховує її немов інстинктивно для якогось ніби **ангела-царевича**, що має ще десь-звідкись прийти і забрати її від матері під свою щирі опіку (7, с. 164); Він садить між них з чимраз більшою силою, і остаточно підіймається за недовгий час лісом ніби **шум-стогін** (7, с. 171); От, праворуч, високо на Чабаниці, саме ось над білою стежкою видніє той білий **камінь-велет**, під яким бачив її останній раз (7, с. 195). Ілюстрації засвідчують усталеність прикладкових асоціативних словосполучень, вони виконують важливу синтаксично-ритмічну функцію, забарвлюють текст повісті О. Кобилянської народнопісенним колоритом, роблять її близькою до мови народних балад та пісень.

У досліджуваному тексті фіксуємо також апозиції, позначені регіональними особливостями, як-от: **дзвінок-цвітка** (цвітка ‘квітка’), **бурдей-колиба** (бурдей ‘землянка’), **хатина-колиба** (колиба ‘житло чабанів і лісорубів’), **хлопець-хижун** (хижун ‘хижак’), напр.: Іде вона [Тетяна] по білій вузькій стежчині все вгору, тут і там схилиючись за тужливо похилим **дзвінком-цвіткою** – між хвилюючим шумом смерек, і все попри свої та сусідні полонини (7, с. 166); Там стоїть порожній **бурдей-колиба**, над самим яром-пропастью, що в ній проживали іноді за життя самого господаря літом або зимою його чабани (7, с. 159); На горбку зі сторони, що його гора ніби висадила з себе, ослоненім цілком густим віттям смерек, що тут розрослися, стоїть, а радше заховалась під ними мала **хатина-колиба** (7, с. 257); – Дивись, нині неділя, та щоб від сьогодні за тиждень не впала ти якому **хижуніві-хлопцеві** в очі, не замоталася в ній на все, – каже і шкірить, як перше, білі зуби (7, с. 186). Ілюстративний матеріал показує, що фольклоризми стимулюють індивідуальне образотворення О. Кобилянської, порівн.: **ковтки-півмісячники** (ковтки ‘сережки’): Пристроєна пишно, в шовкову спідницю, стан, мов тростина, гнучкий та тонкий. А личко між маками червоними, великими маками, а з-під них золоті **ковтки-півмісячки** (7, с. 195).

Експресивізація мови повісті досягається також вживанням парних комплексів, що становлять повторення однакових слів зі зменшено-пестливими суфіксами – виразного фольклорного словотвірного засобу, порівн.: **Округи тихо-тихесенько**, лиш лісовий шелест (7, с. 153); **Рано-ранесенько**, як лиш в лісі розвиднілося, вона піднялася і заглянула перед хату (7, с. 177); **Давно-давененько**, дуже давно, вона також так смутком виграла – пригадав він [Андронаті] собі (7, с. 288); – І здибає – дурнів, – докінчила спокійно, підсуваючи знов угору брови та вдивляючись йому **просто-простісінько** в очі (7, с. 183); **Легкий-легесенький**, ледве замінний шум колишеться воздухом, наказує мовчання (7, с. 202). У мові повісті фіксуємо регіональні особливості таких конструкцій, порівн.: Плакали скрипки, дзвеніли цимбали, дрижали сопівки, а над всіма царювала **одна-одніська** струнка Андронатової скрипки (7, с. 144); – Туркиня, – відповідає вона йому і так само окидає його своїми очима. Але чогось **біла-біліська** стала (7, с. 191); Вона так високо на Чабаниці, **сама-саміська** чи не на всю сторону, а спокійна, мов з каменя (7, с. 191). За нашими спостереженнями, такі складні парні комплекси, де друге слово за допомогою словотвірчого засобу підсилює значення попереднього, надають тексту повісті особливого мовного колориту, характерного для народної творчості.

Вживання лексем із демінутивними суфіксами вважаємо яскравим прикладом словотвірної фольклорної традиції в повісті О. Кобилянської, як-от суфікси **-ечк-**, **-очк-**, напр.: Дід кивнув до дівчини головою і, не промовивши до неї більше ані **словечка**, відвернувся і пішов (7, с. 253); Тут і там зазірало **сонечко** золотим сяйвом крізь смерекове галуззя... (7, с. 151); Зі східної сторони Чабаниці, з якої півгодини ходу від обійстя і млина Іванихи Дубихи, вибігала в ліс біла **стежечка** (7, с. 162); Вона відповідає голосно на всі допити дівочі, що раді би заглянути хоч на **хвилиночку** в зачинену перед ними будуччину, і сміється весело (7, с. 238). Продуктивними виступають суфікс-

еньк-, -есеньк-, що слугують засобом творення лексем із пестливим значенням, напр.: *Скінчившиися, вона неначе прилягла, розплилася в якійсь дорозі, що ... поглинула вузенький, мов ріка, потік в себе* (7, с. 147); *Дівчина слухала мовчки, задивившись ніби кудись, хоча перед нею були лиш низенькі стіни старої низької хатини і більше ніщо* (7, с. 234); *Червоненьким маком ніби ти строїлася, а з другої сторінки до себе манила* (7, с. 253). Тоді Мавра утирає замість всього білесеньке заплакане личко і як вже не зараз, то бодай пізніше вдоволить тайком дитину (7, с. 160). Як бачимо, такі форми виконують інтимізувальну функцію, слугують для вираження пестливості з особливим відтінком ніжності, прихильності.

Утворення із суфіксами здрібнілості та пестливості спостерігаємо і в характерних для пісенної традиції звертаннях, порівн.: – *Хочеш, синопьку ти мій красний, голубчику мій синьоокий, щоб я тобі поворожила?* (7, с. 260). *Я благословлю тебе, синопьку, голубчику, нехай щастя не опускає тебе ніколи, як те сонце землю* (7, с. 261). – *Жаль, зозулько. Навіть і себе жаль, що дві полюбив, а жодної ще не маю* (7, с. 246); *До красних він легко липне, чи не так, голубко?* – *питає, все сміючись* (7, с. 250). Вважаємо, що таке слововживання підсилює народнопісенність повісті, є очевидним виразником зближення з фольклорною течією.

Народнопісенну традицію в досліджуваному тексті засвідчують і порівняльні конструкції. Фольклорне походження порівнянь найяскравіше репрезентують портретні описи героїв, порівн.: портретна характеристика дівчини: *Пристроєна пишно, в шовкову спідницю, стан, мов тростина, гнучкий та тонкий* (7, с. 195); – *Любиш?* – *питає він замість усього з поспіхом і схиляється з коня до неї, а вона, струнка, мов смерічка, пнеться на пальцях до нього* (7, с. 264); *Була лиш бліда, очі блистіли, як дві чорні зорі, широко отворені, а червоні маки коло лица дрижали злегка* (7, с. 188); *Живе Тетянка спокійно в матері, мов цвітка в зільнику* (7, с. 165); портретна характеристика парубка: – *А такий був красний і пишний, – почала знов Мавра, навертаючи до своєї минувшини, – як сам місяць на небі. Пан був, от що! Ростом високий, волосся темне, очі голубі, як небо, пишні та щирі – господи, які вже щирі! – вус, як шовк, га-й, га-й!* (7, с. 189); *В свого славного батька, семиградського отамана циганів, своєю злобою вдався, лихий і мстивий, як смерть, дарма що красний, як місяць, і понад свій вік мудрий* (7, с. 146); *Він же красний, як той місяць на небі* (7, с. 279). Як бачимо, письменниця послуговується традиційними порівняннями, які народна творчість виробила для характеристики дівочої та парубочької зовнішності. Текст повісті засвідчує народнопоетичні порівняння людини в портретних характеристиках з рослинним світом (тростина, смерічка, квітка), небесними світилами (зорі, місяць), у звертаннях – із птахом (голубка, зозулька). Ці порівняння стали знаками національної культури, традиційними для української мови народними символами. Відбиваючи український національний колорит, вони у творі авторки є виразниками й мовної картини світу буковинців, їх художньо-символічного світобачення.

Проведене дослідження засвідчує, що входження фольклорних образів у мову художньої літератури є виявом етнокультурної значущості словесної народної творчості, свідченням потенційних можливостей її образних мовно-виражальних засобів. Фольклоризми в їх вербальному вимірі маніфестують у художньому тексті характерний для народу тип світобачення, а також відображають художнє бачення автора, яке і визначає стилістико-естетичні критерії добору слів. Подібний спосіб інтерпретації знакового для українського фольклору образу засвідчує повість О. Кобилянської „В неділю рано зілля копала”. Її фольклорні джерела мають ареальну, етнографічно-побутову цінність, адже на тлі карпатських краєвидів зображують життя, світосприйняття та звичаї двох народів – українських гуцулів і циган.

Новаторське опрацювання відомого сюжету вплинуло і на добір письменницею специфічно організованих мовно-виражальних засобів, народнопісенних прийомів відтворення емоційності, традиційних засобів образотворення. Зменшено-пестливі форми, епітетні колірні означення, апозитивні конструкції, словесні парні комплекси, традиційні порівняння та звертання засвідчують фольклорну традицію в мовному оформленні повісті. Позначені емоційно-експресивним забарвленням і функціонально-стильовим навантаженням, такі народнопісенні елементи є джерелом створення традиційних ритмів і мелодики фрази, властивих усній народній творчості, а також відображають місцевий колорит живого розмовного мовлення буковинців. Український фольклор став для О. Кобилянської мистецьким джерелом, завдяки якому її творіння набуло такого особливого, романтично-поетичного колориту.

Література

1. Гуйванюк Н. В. Особливості розмовного син таксу у творах Ольги Кобилянської / Ніна Гуйванюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – С. 7–15.
2. Дах М. Новаторство фольклоризму О. Кобилянської (на матеріалі повісті „В неділю рано зілля копала...”) / Марта Дах // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 1999. – Вип. 58–59 : Слов'янська філологія. – С. 69–70.
3. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова / С. Я. Єрмоленко. – К., 1987. – 245 с.
4. Єрмоленко С. Я. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бабики, О. Г. Тодор; за ред. С. Я. Єрмоленко. – Київ : Либідь, 2001. – 223 с.
5. Єрмоленко С. Я. Мова фольклору / С. Я. Єрмоленко // Українська мова: Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, 2004. – 2-ге вид., випр. і доп. – С. 353–354.
6. Калашник В. Фольклоризми як знак національної культури та його рецепції в новітній українській поезії / В. Калашник, М. Філон // Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка : зб. наук. праць, присвячений 70-річчю від дня народження проф. С. Я. Єрмоленко / відп. ред. академік НАН України В. Г. Складенко. – К., 2007. – С. 433–438.
7. Кобилянська О. В неділю рано зілля копала... / Ольга Кобилянська : Твори : У 5 т. – Том третій. – К. : Державне видавництво художньої літератури. – 1963. – С. 135–314.
8. Кобилянська О. Слова зворушеного серця : Щоденники. Автобіографії. Листи. Статті та спогади / Ольга Кобилянська. – К. : Дніпро, 1982. – 359 с.
9. Ковалень Л. Ольга Кобилянська / Лідія Ковалець // Письменники Буковини другої половини XIX – першої половини XX століття : Хрестоматія. Частина 1 / упор. : Б. І. Мельничук, М. І. Юрійчук. – Чернівці : Прут, 2001. – С. 214–219
10. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : ВЦ „Академія”, 2007. – 752 с.
11. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : Підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища шк., 2003. – 462 с.
12. Українка Л. Марорусские писатели на Буковине / Леся Українка // Українка Леся. Зібрання творів : У 12-ти т. – Т. 8 : Літературно-критичні та публіцистичні статті. – К. : Наук. думка, 1977. – С. 62–75.